

วจนกรรณการบอกเลิกความสัมพันธ์แบบคนรักในภาษาไทย

Speech Acts for Breaking Up a Romantic Relationship in Thai

กุนทิกา ชาพิมล*

Kuntika Chapimon

สาขาวิชาการสอนภาษาไทย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ประเทศไทย

Teaching Thai department, Faculty of Education, Kasetsart University, Thailand

Email: Kuntika.Chapimon@gmail.com, Kuntika.c@ku.th

Received: July 24, 2024

Revised: August 15, 2024

Accepted: August 17, 2024

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ๒ ประการ (๑) เพื่อศึกษากลวิธีทางภาษาในการบอกเลิกความสัมพันธ์แบบคนรักของผู้พูดภาษาไทย และ (๒) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ที่เกี่ยวกับปัจจัยความแตกต่างด้านเพศของผู้พูด โดยใช้แบบสอบถามประเภท Discourse Completion Test (DCT) จากกลุ่มตัวอย่างผู้พูดภาษาไทยจำนวน ๔๐ คน แบ่งเป็นผู้พูดเพศชาย ๒๐ คน และผู้พูดเพศหญิง ๒๐ คน เก็บข้อมูลด้วยการเขียนตอบและการสัมภาษณ์

ผลการวิจัยพบว่า วจนกรรณการบอกเลิกความสัมพันธ์แบบคนรักจะปรากฏในสถานการณ์ ๓ สถานการณ์ ได้แก่ (๑) สถานการณ์ที่ผู้พูดคิดว่าผู้ฟังเป็นผู้กระทำผิด (๒) สถานการณ์ที่ผู้พูดคิดว่าตนเป็นผู้กระทำ และ (๓) สถานการณ์ที่ผู้พูดคิดว่าทั้งผู้พูดและผู้ฟังเป็นผู้กระทำผิด ผู้พูดเพศชายจะใช้วจนกรรณการบอกเลิกความสัมพันธ์ในสถานการณ์ที่ ๓ มากที่สุด ส่วนผู้พูดเพศหญิงจะใช้วจนกรรณการบอกเลิกความสัมพันธ์ในสถานการณ์ที่ ๑ มากที่สุด ส่วนถ้อยคำการบอกเลิกความสัมพันธ์มี ๒ รูปแบบ แต่ละรูปแบบประกอบด้วยกลวิธี คือ (๑) รูปแบบการบอกเลิกความสัมพันธ์ที่ปรากฏคำว่า “เลิก” มีกลวิธีทางภาษาจำนวน ๙ กลวิธี ได้แก่ การบอกความต้องการเลิกอย่างชัดเจน การกล่าวขอโทษ การกล่าวโทษตัวเอง และการกล่าวโทษผู้อื่น เป็นต้น และ (๒) รูปแบบการบอกเลิกสัมพันธ์ที่ไม่ปรากฏคำว่า “เลิก” มีกลวิธีทางภาษาจำนวน ๘ กลวิธี ได้แก่ การกล่าวอวยพร การกล่าวขอโทษ และการกล่าวโทษตัวเอง เป็นต้น

คำสำคัญ: วจนกรรณ; การบอกเลิกความสัมพันธ์แบบคนรัก; ภาษาไทย

* ดร.กุนทิกา ชาพิมล Miss Kuntika Chapimon, อาจารย์ประจำสาขาวิชาการสอนภาษาไทย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, Lecturer in the Teaching Thai department Faculty of Education Kasetsart University.

Abstract

This research has two objectives: (1) to study language strategies to break up a romantic relationship of Thai native speakers and (2) to analyze factors affecting their use of the language strategies concerning gender differences. The Discourse Completion Test (DCT) was applied and distributed to 40 Thai native speakers: 20 male and 20 female. The data were collected through written responses and interviews.

The research results found that the speech act for breaking up the romantic relationship would be found in three situations that were (1) the situation in which the speaker believed that the listener was the offender; (2) the situation in which the speaker admitted that he or she was the wrongdoer; and (3) the situation in which the speaker thought that both the speaker and the listener were wrong. Among these three situations, male speakers were most likely to use the speech act to break up their romantic relationship in the situation 3 while the female speakers were in the situation 1. Besides, there were two patterns of speech acts the speakers applied to end their romantic relationship with another person including (1) breakup speech pattern that clearly stated the word “break up” using nine language strategies such as clearly stating an intention to break up, apologizing, self-condemnation and blaming others, and (2) breakup speech pattern that avoided mentioning the word “break up” which was based on eight language strategies that were blessings, apologizing and self-condemnation as examples.

Keywords: Speech acts; Breaking Up a Romantic Relationship; Thai Language

บทนำ

ในความสัมพันธ์ของมนุษย์ที่นอกจากจุดเริ่มต้นของความสัมพันธ์ที่เป็นการบอกรักแล้วนั้น ยังมีส่วนการยุติความสัมพันธ์ หรือเรียกว่าการบอกเลิกความสัมพันธ์เป็นวัจนกรรมที่ไม่ได้เกิดขึ้นบ่อยครั้ง ซึ่งวัจนกรรมนี้เป็นวัจนกรรมที่ผู้พูดเป็นผู้กระทำ เพื่อแสดงความรู้สึกและเจตนาของตนเองให้ผู้ฟังได้รับรู้ และต้องการให้ผู้ฟังกระทำตามที่ต้องการ

คำว่า “เลิก” หมายถึง เพิกถอนสิ่งที่เคยปฏิบัติมา เช่น เลิกทาส เลิกประเพณีมอบคทา เลิกกินหมาก เลิกสัมปทานป่าไม้ ผัวเมียเลิกกัน^๑

^๑ ราชบัณฑิตยสถาน, “พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔ ฉบับออนไลน์”, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://dictionary.orst.go.th/> [๒๐ มีนาคม ๒๕๖๗].

คำว่า “เลิกร้าง” หมายถึง ทั้งกัน, ไม่อยู่ด้วยกัน, (ใช้แก่ผัวเมีย)^๒

การบอกเลิกความสัมพันธ์ มีความหมายในทำนองเดียวกับคำว่า “เลิก” และ “เลิกร้าง” เป็นการบอกตัดความสัมพันธ์ที่มีมาอยู่ก่อน ใช้กับคู่รักที่ต้องการแยกทางกัน การบอกเลิกมีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อความรู้สึกของผู้พูดและผู้ฟัง เนื่องจากเป็นช่วงที่ความสัมพันธ์เปราะบาง หากผู้พูดใช้วิธีการบอกเลิกด้วยถ้อยคำที่ทำร้ายจิตใจผู้ฟังก็จะเป็นการสร้าง的伤害และทำร้ายความรู้สึกของผู้ฟัง และอาจส่งผลให้เกิดการกระทำที่รุนแรงตามมาได้ การบอกเลิกความสัมพันธ์อาจนำไปสู่ความรุนแรง ซึ่งเกี่ยวข้องกับลักษณะความสัมพันธ์ ๓ แบบ คือลักษณะความผูกพันกับผู้อื่นแบบมั่นคง แบบหลบเลี่ยง และแบบวิตกขัดแย้ง ลักษณะความผูกพันแบบใดแบบหนึ่งนั้นมีอิทธิพลต่อการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น^๓

ผู้วิจัยจึงตั้งข้อสังเกตว่าการบอกเลิกความสัมพันธ์นั้นมีอิทธิพลและส่งผลกระทบต่อจิตใจผู้ฟังเป็นอย่างมาก อาจส่งผลให้ผู้ฟังสามารถทำร้ายผู้พูด รวมถึงทำร้ายตนเองได้

ตามแนวคิดความสุขภาพในมุมมองของบราวน์และเลวินสันเกี่ยวข้องกับเรื่องหน้า ทั้งสองนิยาม “หน้า” ตามที่ทอฟแมน เสนอไว้ว่า คือ ภาพลักษณ์ (images) ที่ทุกคนในสังคมต้องการเป็น ซึ่งความต้องการพื้นฐานของสมาชิกในสังคม ทุกคนมีความต้องการพื้นฐาน ๒ ด้าน หรือมีหน้า ๒ ด้าน ได้แก่ หน้าด้านลบ (negative face) หมายถึง ความต้องการมีอิสระ ไม่ถูกคุกคามบังคับความต้องการให้การกระทำหรือความสนใจของตนไม่ถูกยับยั้งหรือปิดกั้น หน้าด้านบวก (positive face) หมายถึง ความต้องการให้ความต้องการของตนที่เป็นที่ยอมรับหรือชื่นชอบของคนอื่น ๆ ในสังคม หรือก็คือต้องการให้สังคมยอมรับตนเป็นสมาชิกของกลุ่ม^๔ เมื่อพิจารณาวจนกรรมการบอกเลิกความสัมพันธ์แบบคนรัก ผู้วิจัยเห็นว่าวจนกรรมนี้คุกคามหน้าของผู้ฟัง ทำให้ผู้ฟังรู้สึกไม่ดี ส่งผลต่อความสัมพันธ์ของคู่สนทนาขณะเดียวกันนั้นในบางกรณีวจนกรรมนี้ยังเป็นการคุกคามหน้าของผู้พูดด้วย เนื่องจากผู้พูดอาจจะกล่าวถ้อยคำด้วยความรู้สึกว่าตนเองผิด

ตัวอย่าง

(๑) “เราเลิกกันเถอะ”

(๒) “ขอโทษนะ เลิกกันเถอะ”

^๒ ราชบัณฑิตยสถาน, “พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔ ฉบับออนไลน์”, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://dictionary.orst.go.th/> [๒๐ มีนาคม ๒๕๖๗].

^๓ วัชรภรณ์ บุญญศิริวัฒน์, “เหตุผลทางจิตวิทยาที่ทำให้ความรักจบด้วยการทำลาย”, [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://www.psy.chula.ac.th/th/feature-articles/partner-violence-๒/> [๒๐ พฤษภาคม ๒๕๖๗].

^๔ ธีรพร พานโพธิ์ทอง, วจนปฏิบัติศาสตร์กับความสุขภาพและวัฒนธรรม: แนวคิดและแนวทางการวิจัยภาษาไทย, (กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๖๖), หน้า ๓๓-๓๖.

จากตัวอย่างข้างต้น ตัวอย่างที่ (๑) เป็นการกล่าววาทกรรมการบอกเลิกความสัมพันธ์ที่คุกคามหน้าด้านบวกของผู้ฟัง ทำให้ผู้ฟังรู้สึกไม่เป็นที่ยอมรับ ส่วนตัวอย่างที่ (๒) เป็นการกล่าววาทกรรมการบอกเลิกความสัมพันธ์ที่คุกคามหน้าด้านบวกของผู้พูดร่วมกับการคุกคามหน้าด้านบวกของผู้ฟัง นอกจากนี้จากการสำรวจข้อมูลผู้วิจัยยังพบว่าถ้อยคำในการบอกเลิกความสัมพันธ์บางครั้งก็ได้ปรากฏคำว่า “เลิก” เสมอไป ผู้วิจัยจึงสนใจที่ศึกษาถ้อยคำการบอกเลิกหรือวาทกรรมการบอกเลิกความสัมพันธ์เพื่อวิเคราะห์กลวิธีทางภาษาที่ปรากฏในวาทกรรมนี้

การบอกเลิกยังมีส่วนสัมพันธ์กับปัจจัยในเรื่องของเพศทั้งเพศชาย เพศหญิงและเพศที่สาม อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์^๕ ได้กล่าวไว้ว่า บทบาทของเพศหญิงและชายจะกำหนดพฤติกรรมของหญิงและชายในสังคม รวมถึงพฤติกรรมทางภาษาด้วยเช่นกัน อีกทั้ง เลคอฟ ยังชี้ให้เห็นว่าสังคมอเมริกันถ้าเด็กผู้หญิงพูดเหมือนเด็กผู้ชาย ก็จะถูกตำหนิ หวเราะเยาะหรือไม่เป็นที่ยอมรับ ดังนั้นภาษาที่ผู้หญิงอเมริกันใช้จึงเป็นภาษาที่แสดงเอกลักษณ์ของผู้หญิง คือแสดงความไม่เอาจริงเอาจัง หยุ่มหิยม ลังเล และไม่หนักแน่น

จากแนวคิดปัจจัยเรื่องเพศในการปฏิสัมพันธ์นั้นจะเห็นได้ว่าจุดยืนหรือความคิดเรื่องหน้าของผู้ชายและผู้หญิงมีความแตกต่างกัน ซึ่งเป็นผลมาจากวัฒนธรรมในแต่ละสังคมที่หล่อหลอมความเป็นผู้ชาย และความเป็นผู้หญิง

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาว่าวาทกรรมการบอกเลิกความสัมพันธ์แบบคนรักในภาษาไทยโดยมุ่งศึกษาวิธีการบอกเลิกความสัมพันธ์ รวมถึงปัจจัยด้านเพศที่มีความสัมพันธ์กับการบอกเลิกความสัมพันธ์ โดยที่ผู้วิจัยมีคำถามวิจัยว่า คนไทยมีกลวิธีในการบอกเลิกความสัมพันธ์แบบคนรักอย่างไร และการเลือกใช้กลวิธีดังกล่าวมีความสัมพันธ์กับปัจจัยเรื่องเพศของผู้พูดอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. ศึกษากลวิธีทางภาษาในการบอกเลิกความสัมพันธ์แบบคนรักของผู้พูดภาษาไทย
๒. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างกลวิธีทางภาษาในการบอกเลิกความสัมพันธ์กับปัจจัยความแตกต่างด้านเพศของผู้พูด

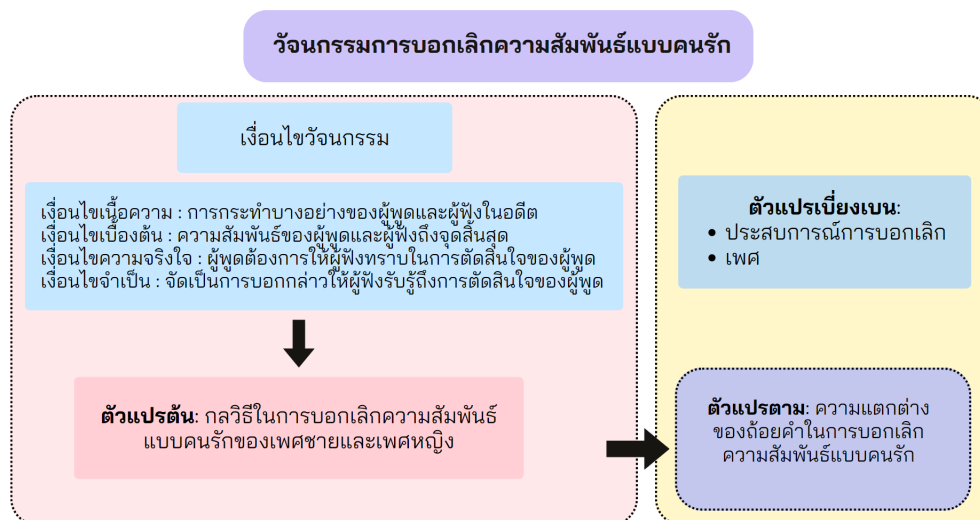
ขอบเขตการวิจัย

ประชากรที่ศึกษาในงานวิจัยมีจำนวน ๔๐ คน แบ่งเป็น เพศชาย ๒๐ คน และเพศหญิง ๒๐ คน ตัวแปรต้น คือ กลวิธีในการบอกเลิกความสัมพันธ์แบบคนรักของเพศชายและเพศหญิง ตัวแปรตาม คือ ความแตกต่างของถ้อยคำในการบอกเลิกความสัมพันธ์แบบคนรักของเพศชายและเพศหญิง

ตัวแปรเบี่ยงเบน คือ ประสบการณ์การบอกเลิกความสัมพันธ์, เพศ

^๕ อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, ภาษาศาสตร์สังคม, (กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๐), หน้า ๔๓.

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้นิยามการบอกเลิกความสัมพันธ์แบบคนรัก หมายถึง การบอกกล่าวของผู้พูดถึงการตัดสินใจที่จะยุติความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดกับผู้ฟัง ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดเงื่อนไขวจนกรรมตามแนวคิดของเซิร์ล^๖ ดังภาพแผนภูมิต่อไปนี้

การทบทวนวรรณกรรม

การปฏิสัมพันธ์ของคู่สนทนาที่ใช้วจนกรรมการบอกเลิกความสัมพันธ์จัดว่าเป็นการคุกคามหน้าของคู่สนทนา รวมถึงบางกรณียังเป็นการคุกคามหน้าของผู้พูดเอง ผู้วิจัยใช้แนวคิดเรื่องหน้าของบราวน์และเลวินสัน ตามที่ ญัฐพร พานโพธิ์ทอง^๗ ได้กล่าวถึง การกระทำบางอย่างที่อาจทำให้คู่สนทนาเสียหน้า เรียกว่าเป็น “การกระทำที่คุกคามหน้า” (face-threatening acts หรือ FTAs) ยิ่งการกระทำนั้นเสี่ยงต่อการคุกคามหน้าของผู้ฟังมากเท่าใด ผู้พูดก็ยิ่งเลือกกลวิธีที่ช่วยลดความเสี่ยงมากขึ้นเท่านั้น บราวน์และเลวินสันได้จำแนกวจนกรรมเป็น ๔ ประเภท โดยใช้เกณฑ์เรื่องหน้าด้านลบและหน้าด้านบวกว่า คุกคามหน้าผู้พูดหรือผู้ฟัง ได้แก่ วจนกรรมที่คุกคามหน้าด้านลบของผู้ฟัง คือ วจนกรรมที่คุกคามความต้องการเป็นอิสระของผู้ฟัง วจนกรรมที่คุกคามหน้าด้านบวกของผู้ฟัง คือ วจนกรรมที่คุกคามความต้องการเป็นที่ยอมรับจากสังคมของผู้ฟัง วจนกรรมที่คุกคามหน้าด้านลบของผู้พูด คือ วจนกรรมที่คุกคามความต้องการเป็นอิสระของผู้พูด และวจนกรรมที่คุกคามหน้าด้านบวกของผู้พูด คือ วจนกรรมที่คุกคามความต้องการเป็นที่ยอมรับจากสังคมของผู้พูด ในการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวจนกรรมมีทั้ง

^๖ Searle, J.R., *Speech Acts: An Essay in the Philosophy of Language*, (Cambridge: Cambridge University Press, 1969).

^๗ ญัฐพร พานโพธิ์ทอง, *วจนปฏิบัติศาสตร์กับความสุภาพและวัฒนธรรม: แนวคิดและแนวทางการวิจัยภาษาไทย*, (กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๖๖), หน้า ๓๓-๓๖.

วจนกรรมการขอโทษ^๙ วจนกรรมการแสดงความไม่พอใจ^๙ เป็นต้น ทำให้เห็นว่าวจนกรรมต่าง ๆ ในภาษาไทยสามารถสื่อสะท้อนถึงความเชื่อและวัฒนธรรมในสังคมได้อย่างชัดเจน นอกจากนี้ กลวิธีทางภาษาที่ปรากฏในวจนกรรมยังมีผลเกี่ยวเนื่องกับวัตถุประสงค์ในการสื่อสาร เช่น กลวิธีการอ้างถึง เป็นกลวิธีที่มีวัตถุประสงค์เพื่อแจ้งสารไปยังผู้รับสารและยังเป็นกลวิธีที่ช่วยโน้มน้าวใจและจูงใจให้ผู้รับสารเกิดความเชื่อหรือเห็นภาพของสารอย่างเป็นรูปธรรมอีกด้วย^{๑๐}

วิธีการศึกษา

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม (Discourse completion test หรือ DCT) ๒ ช่องทาง ได้แก่ แบบสอบถามทางออนไลน์ (Written DCT) และการสัมภาษณ์ (Oral DCT) ผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มตัวอย่างที่จะตอบแบบสอบถามเป็นบุคคลทั่วไปที่เคยมีประสบการณ์การบอกเลิกความสัมพันธ์จำนวน ๔๐ คน แบ่งเป็น กลุ่มที่ใช้วิธีการทำแบบสอบถามออนไลน์ เพศชาย ๑๕ คน เพศหญิง ๑๕ คน และกลุ่มที่ใช้วิธีการสัมภาษณ์ เพศชาย ๕ คน เพศหญิง ๕ คน เครื่องมือที่ใช้ในการงานวิจัย คือ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ประกอบด้วย การระบุเพศ สถานการณ์การบอกเลิก และถ้อยคำที่ใช้ในการบอกเลิก นอกจากนี้ผู้วิจัยได้นำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยส่งให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบจำนวน ๓ คน เพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ พบว่า มีค่าดัชนีความสอดคล้อง ๑.๐๐ อยู่ในระดับใช้ได้

ผลการศึกษาวิจัย

การศึกษาเรื่อง วจนกรรมการบอกเลิกความสัมพันธ์แบบคนรักในภาษาไทย ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลการบอกเลิกความสัมพันธ์จำนวน ๔๐ ข้อมูล โดยจำแนกเป็นผู้พูดเพศชาย ๒๐ ข้อมูล และผู้พูดเพศหญิงจำนวน ๒๐ ข้อมูล ในส่วนของผลการวิจัยผู้วิจัยได้แบ่งเป็น ๓ ประเด็น ดังนี้

ประเด็นที่ ๑ สถานการณ์การบอกเลิกความสัมพันธ์

ในการวิเคราะห์ข้อมูลการบอกเลิกความสัมพันธ์ ผู้วิจัยสนใจศึกษาเป็นการกระทำผิดตามมุมมองของผู้พูด แบ่งได้เป็น ๓ สถานการณ์ ดังนี้

^๙ ทศนีย์ เมฆถาวรวัฒนยา, “วจนกรรมการขอโทษในภาษาไทย”, วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๑). หน้า ง.

^๙ รุ่งอรุณ ใจเชื้อ, “วจนกรรมการแสดงความไม่พอใจในภาษาไทย : กรณีศึกษานิสิตนักศึกษา”, วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๔). หน้า ง.

^{๑๐} สิทธิธรรม อ่องวุฒิวัฒน์, “การศึกษากลวิธีทางภาษาจากมุมมองวจนปฏิบัติศาสตร์: พระบรมราโชวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร (พ.ศ. ๒๔๙๓-๒๕๓๗)”, วารสารร่วมพฤษภูมิ มหาวิทยาลัยเกริก, ปีที่ ๓๕ ฉบับที่ ๓ (กันยายน-ธันวาคม ๒๕๖๐) : ๙-๓๗.

สถานการณ์ที่ ๑ เป็นสถานการณ์ที่ผู้พูดคิดว่าผู้ฟังเป็นผู้กระทำผิด เช่น ผู้ฟังนอกใจผู้พูด ผู้ฟังไม่ปรับปรุงตัวเองเพื่อพัฒนาความสัมพันธ์ให้ดีขึ้น พบจำนวนทั้งสิ้น ๑๖ สถานการณ์ โดยจำแนกเป็นผู้พูดเพศชายที่ประสบกับสถานการณ์ที่ผู้ฟังกระทำผิด ร้อยละ ๒๕ ของข้อมูลทั้งหมด และผู้พูดเพศหญิงที่ประสบกับสถานการณ์ที่ผู้ฟังกระทำผิด ร้อยละ ๕๕ ของข้อมูลทั้งหมด แสดงให้เห็นได้ว่า ผู้พูดเพศหญิงประสบกับสถานการณ์การบอกเลิกความสัมพันธ์ที่ผู้ฟังเป็นผู้กระทำผิดมากกว่าผู้พูดเพศชาย

ตัวอย่าง สถานการณ์การบอกเลิกความสัมพันธ์ที่ผู้พูดฝ่ายชายคิดว่าผู้ฟังเป็นผู้กระทำผิดจึงบอกเลิกความสัมพันธ์ด้วยถ้อยคำที่กล่าวว่า (๑) “เราเลิกกันเถอะ”

ตัวอย่าง สถานการณ์การบอกเลิกความสัมพันธ์ที่ผู้พูดฝ่ายหญิงคิดว่าผู้ฟังเป็นผู้กระทำผิดจึงบอกเลิกความสัมพันธ์ด้วยถ้อยคำที่กล่าวว่า (๒) “อย่ามายุ่งกันอีก เลิกติดต่อกันไปเลย”

จากตัวอย่างข้างต้นสังเกตได้ว่าเมื่อผู้พูดฝ่ายชายเห็นว่าอีกฝ่ายกระทำผิดต่อความสัมพันธ์ การใช้ถ้อยคำการบอกเลิกจะมีลักษณะตรงไปตรงมา คือ มีการปรากฏคำว่า “เลิก” ขณะที่ฝ่ายหญิงนั้นเมื่อคิดว่าอีกฝ่ายกระทำผิด การบอกเลิกความสัมพันธ์ไม่ปรากฏคำว่าเลิก อย่างไรก็ตามในกลุ่มข้อมูลที่ผู้วิจัยนำมาศึกษาวิเคราะห์นั้น ยังพบว่าบางกรณีผู้พูดฝ่ายชายก็ใช้ถ้อยคำการบอกเลิกที่ไม่ปรากฏคำว่า “เลิก” ขณะที่ผู้พูดฝ่ายหญิงก็ใช้ถ้อยคำบอกเลิกที่ปรากฏคำว่า “เลิก” ด้วยเช่นกัน

สถานการณ์ที่ ๒ เป็นสถานการณ์ที่ผู้พูดคิดว่าตนเองเป็นผู้กระทำผิดต่อความสัมพันธ์ เช่น ผู้พูดนอกใจผู้ฟัง ผู้พูดหมดรักผู้ฟัง ผู้พูดไม่สามารถมีเวลาที่จะดูแลผู้ฟังได้ พบจำนวนทั้งสิ้น ๖ สถานการณ์ โดยจำแนกเป็นผู้พูดเพศชายที่ประสบกับสถานการณ์ที่ตนเป็นผู้กระทำผิด ร้อยละ ๒๐ ของข้อมูลทั้งหมด และผู้พูดเพศหญิงที่ประสบกับสถานการณ์ที่ตนเป็นผู้กระทำผิด ร้อยละ ๑๐ ของข้อมูลทั้งหมด จึงเห็นได้ว่าผู้พูดเพศชายประสบกับสถานการณ์ที่ตนเองเป็นฝ่ายกระทำผิดมากกว่าผู้พูดเพศหญิง

ตัวอย่าง สถานการณ์การบอกเลิกความสัมพันธ์ที่ผู้พูดฝ่ายชายคิดว่าตนเป็นผู้กระทำผิดจึงบอกเลิกความสัมพันธ์ด้วยถ้อยคำที่กล่าวว่า (๓) “ผมหมดรักคุณแล้ว ผมขอโทษ”

ตัวอย่าง สถานการณ์การบอกเลิกความสัมพันธ์ที่ผู้พูดฝ่ายหญิงคิดว่าตนเป็นผู้กระทำผิดจึงได้บอกเลิกความสัมพันธ์ด้วยถ้อยคำที่กล่าวว่า (๔) “เธอติเกินไป”

จากตัวอย่างข้างต้นสังเกตได้ว่าเมื่อผู้พูดทั้งเพศชายและเพศหญิงคิดว่าตนเป็นฝ่ายกระทำผิด การบอกเลิกความสัมพันธ์ของตัวอย่างทั้งสองจึงไม่ปรากฏคำว่า “เลิก” นอกจากนี้ในกลุ่มข้อมูลที่ผู้วิจัยนำมาศึกษายังพบว่าสถานการณ์การบอกเลิกที่ผู้พูดคิดว่าตนเป็นผู้กระทำผิดนั้น มีการปรากฏคำว่า “เลิก” ในการกล่าวถ้อยคำของผู้พูดเพศชายด้วย ขณะที่ผู้พูดเพศหญิงไม่ปรากฏคำว่า “เลิก” ในการกล่าวถ้อยคำ

สถานการณ์ที่ ๓ เป็นสถานการณ์ที่ผู้พูดคิดว่าทั้งตนและผู้ฟังเป็นผู้กระทำผิดร่วมกัน กล่าวคือทัศนคติที่ไม่ตรงกัน ทั้งคู่รู้สึกหมกมุ่นรักต่อกัน ไม่มีเวลาให้กัน คิดว่าเป็นเพื่อนกันน่าจะดีกว่าการเป็นคนรัก การใช้ชีวิตที่แตกต่างกัน พบจำนวนทั้งสิ้น ๑๘ สถานการณ์ โดยจำแนกเป็นผู้พูดเพศชายที่ประสบกับสถานการณ์ที่ทั้งผู้พูดและผู้ฟังกระทำผิด ร้อยละ ๕๕ ของข้อมูลทั้งหมด และผู้พูดเพศหญิงที่ประสบกับสถานการณ์ที่ทั้งผู้พูดและผู้ฟังกระทำผิด ร้อยละ ๓๕ ของข้อมูลทั้งหมด จึงเห็นได้ว่าผู้พูดเพศชายประสบกับสถานการณ์ที่ทั้งคู่เป็นฝ่ายกระทำผิดมากกว่าผู้พูดเพศหญิง

ตัวอย่าง สถานการณ์การบอกเลิกความสัมพันธ์ที่ผู้พูดฝ่ายชายคิดว่าทั้งผู้พูดและผู้ฟังกระทำผิด จึงบอกเลิกความสัมพันธ์ด้วยถ้อยคำที่กล่าวว่า (๕) “ขอโทษนะ เราเลิกกันเถอะ”

ตัวอย่าง สถานการณ์การบอกเลิกความสัมพันธ์ที่ผู้พูดฝ่ายหญิงคิดว่าทั้งผู้พูดและผู้ฟังกระทำผิด จึงบอกเลิกความสัมพันธ์ด้วยถ้อยคำที่กล่าวว่า (๖) “นิสัยเราไปกันไม่ได้ เราควรเปิดโอกาสให้คนที่ใช่กว่าเข้ามาในชีวิต”

จากตัวอย่างข้างต้นสังเกตได้ว่าเมื่อผู้พูดฝ่ายชายเห็นว่าความสัมพันธ์ครั้งนี้ความผิดมาจากทั้งตัวผู้พูดและผู้ฟัง การบอกเลิกความสัมพันธ์มีการปรากฏคำว่า “เลิก” ขณะที่ผู้พูดฝ่ายหญิงนั้นอยู่ในสถานการณ์เดียวกันกลับใช้การบอกเลิกที่ไม่ปรากฏคำว่า “เลิก” จึงเห็นได้ว่าการบอกเลิกความสัมพันธ์ของทั้งสองกลุ่มมีความแตกต่างกัน

ประเด็นที่ ๒ ลักษณะถ้อยคำการบอกเลิกความสัมพันธ์

ในการวิเคราะห์ข้อมูลการบอกเลิกความสัมพันธ์ ผู้วิจัยพบว่า ถ้อยคำการบอกเลิกความสัมพันธ์นั้นมี ๒ รูปแบบ คือ รูปแบบที่ปรากฏคำว่า “เลิก” และรูปแบบที่ไม่ปรากฏคำว่า “เลิก”

รูปแบบที่ ๑ เป็นรูปแบบที่ปรากฏคำว่า “เลิก” จะเป็นลักษณะของการกล่าวอย่างตรงไปตรงมาถึงเจตนาของผู้พูด ผู้วิจัยจึงจัดว่าการกล่าวในรูปแบบนี้มีเจตนาที่แสดงถึงความชัดเจนในการบอกเลิกความสัมพันธ์

ตัวอย่าง รูปแบบของถ้อยคำที่ปรากฏคำว่า “เลิก” ได้แก่ (๗) “ขอโทษนะ เราเลิกกันเถอะ” (๘) “เลิกกันนะ” และ (๙) “อยากอยู่คนเดียว เลิกกันเถอะ”

รูปแบบที่ ๒ เป็นรูปแบบที่ไม่ปรากฏคำว่า “เลิก” จะเป็นลักษณะของการกล่าวด้วยถ้อยคำอื่น ๆ ที่ผู้ฟังจะต้องตีความว่าผู้พูดกำลังบอกเลิกความสัมพันธ์กับผู้ฟัง เช่น “เธอดีเกินไป” “โชคดีนะ” ผู้วิจัยจึงจัดว่าการกล่าวในรูปแบบนี้มีเจตนาที่แสดงถึงการบอกเลิกความสัมพันธ์แต่ต้องอาศัยการตีความบริบทการสนทนาร่วมกับถ้อยคำดังกล่าวด้วย

ตัวอย่าง รูปแบบของถ้อยคำที่ไม่ปรากฏคำว่า “เลิก” ได้แก่ (๑๐) “เราเข้ากันไม่ได้” (๑๑) “เราไปด้วยกันไม่ได้” และ (๑๒) “เราคิดกับเธอแค่เพื่อนแล้ว”

จากการวิเคราะห์สถานการณ์การบอเลกความสัณนัทั้ง ๓ สถานการณ์ ร่วมกับรูปแบบของถ้อยคำการบอเลกความสัณนัโดยจำแนกกลุ่มของผู้พูดตามเพศ พบว่า ผู้พูดเพศชายจะใช้รูปแบบของถ้อยคำการบอเลกความสัณนัที่ปรากฏคำว่า “เลก” จำนวน ๑๒ ถ้อยคำ มากกว่าผู้พูดเพศหญิงที่ใช้รูปแบบของถ้อยคำการบอเลกความสัณนัที่ปรากฏคำว่า “เลก” จำนวน ๕ ถ้อยคำ ขณะที่ผู้พูดเพศหญิงจะใช้รูปแบบของถ้อยคำการบอเลกความสัณนัที่ไม่ปรากฏคำว่า “เลก” จำนวน ๑๕ ถ้อยคำ มากกว่าผู้พูดเพศชายที่ใช้รูปแบบของถ้อยคำการบอเลกความสัณนัที่ไม่ปรากฏคำว่า “เลก” จำนวน ๘ ถ้อยคำ แสดงให้เห็นว่าความแตกต่างของผู้พูดเพศหญิงและเพศชายในการเลกใช้รูปแบบของถ้อยคำที่ปรากฏและไม่ปรากฏคำว่า “เลก”

ประเด็นที่ ๓ กลววิธีการบอเลกความสัณนั

ผลการวิเคราะห์ในประเด็นนี้จะแบ่งเป็น ๒ ส่วนตามลักษณะของรูปแบบการบอเลกความสัณนั

ส่วนที่ ๑ รูปแบบการบอเลกความสัณนัที่ปรากฏคำว่า “เลก” ปรากฏการใช้กลววิธีทางภาษาจำนวน ๙ กลววิธี ดังนี้

การบอเลกความต้องการเลกอย่างชัดเจน หมายถึง ความต้องการยุดิความสัณนัที่เคยมีมา และกลววิธีการบอเลกความต้องการเลกอย่างชัดเจนจึงเป็นการแสดงเจตนาอย่างตรงไปตรงมาที่ผู้พูดตั้งใจให้ผู้ฟังรับรู้ ตัวอย่าง (๑๓) “เราเลกกันนะครับ”

การกล่าวขอโทษ เป็นวิธีการที่ผู้พูดคิดว่าการบอเลกของตนนั้น อาจส่งผลต่อการทำร้ายความรู้สึกของอีกฝ่าย รวมถึงสาเหตุที่ต้องบอเลกนั้นมาจากความผิดของตัวเอง ตัวอย่าง (๑๔) “ขอโทษนะ เราเลกกันเหอะ”

การกล่าวโทษตัวเอง เป็นวิธีการที่ผู้พูดสำนึกว่าผู้ที่กระทำผิดทำให้ความสัณนัครั้งนี้ต้องยุดิลงคือตนเอง ผู้พูดจึงกล่าวถึงความผิดของตัวเองให้ผู้ฟังรับทราบในการบอเลก และคิดว่าการบอเลกเช่นนี้เป็น การอธิบายที่สาเหตุที่ต้องยุดิความสัณนั ตัวอย่าง (๑๕) “เราขอโทษนะ เราผิดเอง เลกกันเหอะ”

การกล่าวโทษผู้อื่น เป็นวิธีการที่ผู้พูดกล่าวโทษถึงความผิดของผู้ฟังให้ทราบ เพื่อแสดงให้เห็นว่าการยุดิความสัณนัครั้งนี้สาเหตุมาจากความผิดของผู้ฟัง ตัวอย่าง (๑๖) “ไม่เชื่อกัน ไม่เปลี่ยนนิสัย เลกกันดีกว่า”

การบอเลกความต้องการของตัวเองในประเด็นอื่นๆ เป็นวิธีการที่ผู้พูดต้องการให้ผู้ฟังรับรู้ข้อมูลอื่นๆ ที่เป็นตัวบ่งชี้ถึงการยุดิความสัณนั ตัวอย่าง (๑๗) “อยากอยู่คนเดียว เลกกันเหอะ”

การสั่งให้ผู้ฟังปฏิบัติตาม เป็นวิธีการที่ผู้พูดสั่ง บอให้ผู้ฟังปฏิบัติตามความต้องการของผู้พูดจะปรากฏคำว่า “อย่า” เป็นการห้ามไม่ให้ผู้ฟังทำในสิ่งที่ผู้ฟังเคยทำได้ ตัวอย่าง (๑๘) “อย่ามายุ่งกันอีก เลกติดต่อกันไปเลย เลกกัน”

การแสดงความคิดเห็น เป็นวิธีการที่ผู้ฟังใช้ทัศนคติของตนประเมินลักษณะความสัมพันธ์ที่มีอยู่ และแสดงออกด้วยถ้อยคำแสดงความคิดเห็นของตนให้ผู้ฟังได้รับรู้ ตัวอย่าง (๑๙) “เราเลิกกันเถอะ เราคงไปกันไม่ได้แล้วจริง ๆ”

การบอกความรู้สึก เป็นวิธีการที่ผู้ฟังใช้ถ้อยคำแสดงสภาวะความรู้สึกของตนที่มีต่อผู้ฟัง เพื่อให้ผู้ฟังทราบว่าผู้พูดรู้สึกอย่างไรในความสัมพันธ์ที่เป็นอยู่ ตัวอย่าง (๒๐) “เราเหนื่อย อยากเลิก”

การใช้ประโยคคำถาม เป็นวิธีที่ผู้พูดใช้รูปประโยคคำถาม ในการสื่อเจตนาการบอกเลิก ความสัมพันธ์ให้ผู้ฟังรับรู้ หรือเพื่อให้ผู้ฟังรับทราบรวมถึงอาจจะช่วยตัดสินใจว่าจะทำอย่างไรกับความสัมพันธ์ต่อไป ตัวอย่าง (๒๑) “เราเลิกกันมั้ย”

ส่วนที่ ๒ รูปแบบการบอกเลิกสัมพันธ์ที่ไม่ปรากฏคำว่า “เลิก” ปรากฏการใช้กลวิธีทางภาษา จำนวน ๘ กลวิธี ดังนี้

การกล่าวอวยพร เป็นวิธีที่ผู้พูดใช้เพื่อแสดงความปรารถนาดีแก่ผู้ฟัง ให้ผู้ฟังพบเจอสิ่งดี ๆ ในชีวิตต่อไปหลังจากที่ยุติความสัมพันธ์ระหว่างกัน ตัวอย่าง (๒๒) “โชคดีนะ”

การกล่าวขอโทษ เป็นวิธีการที่ผู้พูดแสดงความรู้สึกผิด เนื่องจากคิดว่าการบอกเลิกของตนนั้น อาจจะส่งผลต่อการทำร้ายความรู้สึกของอีกฝ่าย รวมถึงสาเหตุที่ต้องบอกเลิกนั้นมาจากความผิดของตัวเอง ตัวอย่าง (๒๓) “ขอโทษนะที่ทำให้เสียใจ ขอโทษที่พี่ทำตามสัญญาที่เคยให้ไว้ไม่ได้ สักวันแกอาจจะเจอคนที่พร้อมจะดูแลมากกว่าพี่”

การกล่าวโทษตัวเอง เป็นวิธีการที่ผู้พูดสำนึกว่าผู้ที่กระทำผิดทำให้ความสัมพันธ์ครั้งนี้ต้องยุติลงคือตนเอง ผู้พูดจึงกล่าวถึงความผิดของตัวเองให้ผู้ฟังรับทราบในการบอกเลิก ตัวอย่าง (๒๔) “ผมไม่ดีพอ”

การบอกความต้องการของตัวเองในประเด็นอื่น ๆ เป็นวิธีการที่ผู้พูดต้องการให้ผู้ฟังรับรู้ข้อมูลอื่น ๆ ที่เป็นตัวบ่งชี้ถึงการยุติความสัมพันธ์ ตัวอย่าง (๒๕) “เราเป็นเพื่อนกันเถอะ”

การให้ข้อเสนอ เป็นวิธีการที่ผู้พูดเสนอข้อมูลบางอย่างแก่ผู้ฟัง เป็นการเสนอทางเลือกที่ผู้พูดต้องการสื่อเจตนาในการยุติความสัมพันธ์ ตัวอย่าง (๒๖) “นิสยเราไปกันไม่ได้ เราควรเปิดโอกาสให้คนที่ใช่กว่าเข้ามาในชีวิต”

การแสดงความคิดเห็น เป็นวิธีการที่ผู้ฟังใช้ทัศนคติของตนประเมินลักษณะความสัมพันธ์ที่มีอยู่ และแสดงออกด้วยถ้อยคำแสดงความคิดเห็นของตนให้ผู้ฟังได้รับรู้ ตัวอย่าง (๒๗) “เราว่าเราไม่เข้าใจกันนะ”

การบอกความรู้สึก เป็นวิธีการที่ผู้ฟังใช้ถ้อยคำแสดงสภาวะความรู้สึกของตนที่มีผู้ฟัง เพื่อให้ผู้ฟังทราบว่าผู้พูดรู้สึกอย่างไรในความสัมพันธ์ที่เป็นอยู่ ตัวอย่าง (๒๘) “ไม่ยากเจ็บอีกแล้ว”

การใช้อุปลักษณ เป็นวิธีการเปรียบเทียบความสัมพันธ์ของผู้พูดกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่อยู่ต่างวงความหมาย ซึ่งผู้พูดต้องการอธิบายให้เห็นภาพความสัมพันธ์นั้นให้ชัดเจน ทั้งยังให้ความหมายที่ลึกซึ้งตัวอย่าง (๒๙) “*ปลายทางของเรา ที่เราเคยเห็นว่ามีเธออยู่อะ ตอนนี้เราไม่เห็นแบบนั้นอีกแล้ว*”

นอกจากนี้ผู้พูดเพศชายมักจะเลือกใช้กลวิธีการบอกความต้องการเลือกอย่างชัดเจน ขณะที่ผู้พูดเพศหญิงมักจะเลือกใช้วิธีการบอกความต้องการของตัวเองในประเด็นอื่น ๆ ที่อยู่ในรูปแบบไม่ปรากฏคำว่า “เล็ก” แสดงให้เห็นว่าผู้พูดเพศชายจะเลือกใช้วิธีการบอกเล็กที่ชัดเจน ขณะที่ผู้หญิงจะเลี่ยงการบอกเล็กที่ชัดเจน แต่จะใช้วิธีการบอกความต้องการของตัวเองเพื่อเป็นการบ่งชี้ว่าต้องการที่จะยุติความสัมพันธ์ อีกทั้งยังเห็นได้ว่ากลวิธีทางภาษาบางประการก็ไม่ได้ปรากฏการใช้ในทุกกลุ่ม กล่าวคือในรูปแบบที่ปรากฏคำว่า “เล็ก” ผู้พูดเพศชายจะไม่ใช้วิธีการสั่งให้ผู้อื่นปฏิบัติตาม การบอกความต้องการของตัวเอง การแสดงความคิดเห็น และการบอกความรู้สึก ขณะที่ผู้พูดเพศหญิงจะไม่ปรากฏการกล่าวขอโทษ การกล่าวโทษตัวเอง การกล่าวโทษผู้อื่น และการใช้ประโยคคำถาม ส่วนรูปแบบที่ไม่ปรากฏคำว่า “เล็ก” ผู้พูดเพศชายจะไม่ใช้วิธีการให้ข้อเสนอ และการใช้อุปลักษณ ขณะที่ผู้พูดเพศหญิงจะไม่ปรากฏการกล่าวขอโทษ และการกล่าวโทษตัวเอง

อภิปรายผลการศึกษาวิจัย

ในการศึกษาเรื่อง วจนกรรการบอกเลิความสัมพันธ์ในภาษาไทย ผู้วิจัยพบว่า วจนกรรการบอกเลิความสัมพันธ์ มักจะปรากฏในสถานการณ์การสื่อสารสถานการณ์ที่ ๓ ผู้พูดคิดว่าทั้งผู้พูดและผู้ฟังเป็นผู้กระทำผิด เมื่อพิจารณาตามแนวคิดเรื่องหน้า ของบราวน์และเลวินสัน ที่กล่าวว่าทุกคนล้วนแต่มีหน้า ๒ ด้าน คือ หน้าด้านบวก และหน้าด้านลบ ซึ่งวจนกรรการบอกเลิความสัมพันธ์เป็นวจนกรรการที่คุกคามหน้า ซึ่งผู้วิจัยพบว่าเป็นการคุกคามหน้าด้านบวกของผู้ฟัง ที่แสดงให้เห็นว่าผู้พูดบอกยุติความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับผู้ฟัง ทำให้ผู้ฟังรู้สึกไม่พึงพอใจหรือรู้สึกเสียใจ

ส่วนปัจจัยในเรื่องเพศสำหรับผู้พูดเพศชายมักจะเลือกใช้วจนกรรการบอกเลิความสัมพันธ์ในสถานการณ์ที่ ๓ ที่เป็นการใช้วจนกรรการคุกคามหน้าด้านบวกทั้งของผู้พูดและผู้ฟัง ขณะที่ผู้พูดเพศหญิงมักจะเลือกใช้วจนกรรการบอกเลิความสัมพันธ์ในสถานการณ์ที่ ๑ ที่เป็นการคุกคามหน้าด้านบวกของผู้ฟัง สะท้อนให้เห็นความคิดในสังคมว่า ผู้หญิงจะเป็นฝ่ายที่ใช้วจนกรรการคุกคามหน้ากับผู้ชาย ก็ต่อเมื่อผู้หญิงรู้สึกว่าตนเองถูกทำร้าย ทำให้เสียความรู้สึก ขณะที่ผู้ชายจะใช้วจนกรรการคุกคามหน้ากับผู้หญิงไปพร้อม ๆ กับการคุกคามหน้าของตัวเองด้วย สื่อว่าผู้ชายมองว่าในเรื่องของความสัมพันธ์นั้นมาจากความคิดความรู้สึกของทั้งสองฝ่าย ผู้ชายจึงเลือกวิธีรักษาความรู้สึกผู้หญิงโดยการคุกคามหน้าของตนเองด้วย

ในการศึกษาวัจนกรรมการบอกเลิกความสัมพันธ์ ผู้วิจัยได้จำแนกรูปแบบของถ้อยคำที่บอกเลิกความสัมพันธ์เป็น ๒ กลุ่ม คือ (๑) รูปแบบของถ้อยคำการบอกเลิกความสัมพันธ์ที่ปรากฏการใช้คำว่า “เลิก” (๒) รูปแบบของถ้อยคำการบอกเลิกความสัมพันธ์ที่ไม่ปรากฏคำว่า “เลิก” ผลการศึกษาสรุปได้ว่า ผู้พูดเพศชายจะใช้รูปแบบของถ้อยคำที่ปรากฏคำว่า “เลิก” มากกว่าผู้หญิง ขณะที่ผู้พูดเพศหญิงจะใช้รูปแบบของถ้อยคำที่ไม่ปรากฏคำว่า “เลิก” มากกว่าเพศชาย แสดงให้เห็นว่าลักษณะการกล่าวบอกเลิกความสัมพันธ์ของผู้พูดเพศชายมุ่งเน้นความชัดเจนในการสื่อเจตนาโดยตรงไปตรงมา ขณะที่ผู้พูดเพศหญิงมักจะเลือกใช้วิธีการกล่าวหลีกเลี่ยงคำว่า “เลิก” และจะเลือกใช้คำว่า “เลิก” ก็ต่อเมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่ผู้ฟังเป็นฝ่ายกระทำผิดต่อตน ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับกลวิธีแสดงวัจนกรรมที่คุกคามหน้าของบราวน์และเลวินสัน จะเห็นได้ว่าผู้พูดเพศชายจะเลือกใช้วิธีการกล่าวตรงไปตรงมามากกว่าผู้พูดเพศหญิงเพื่อไม่ให้เกิดความกำกวม ทำให้ผู้ฟังทราบเจตนาได้ในทันที ส่วนผู้พูดเพศหญิงจะเลือกใช้วิธีการกล่าวแบบตกแต่งถ้อยคำโดยใช้ความสุภาพด้านบวก เช่น ตัวอย่าง “เรื่องของเรารู้ว่าพอแค่นี้เถอะ เราว่าเราเข้ากันไม่ได้หรอก” จะเห็นว่านอกจากไม่มีคำว่าเลิกแล้วนั้น ผู้พูดยังใช้คำว่า “เรา” แสดงให้เห็นความใส่ใจที่ผู้พูดคำนึงถึงผู้ฟัง

ในการวิเคราะห์กลวิธีการบอกเลิกความสัมพันธ์ แบ่งเป็น ๒ กลุ่ม คือ (๑) กลวิธีการบอกเลิกความสัมพันธ์ในรูปแบบการบอกเลิกที่ปรากฏคำว่า “เลิก” มีจำนวน ๙ กลวิธี และ (๒) กลวิธีการบอกเลิกความสัมพันธ์ในรูปแบบการบอกเลิกที่ไม่ปรากฏคำว่า “เลิก” มีจำนวน ๘ กลวิธี เมื่อพิจารณาความแตกต่างในการเลือกใช้กลวิธีในการบอกเลิกความสัมพันธ์ พบว่าผู้พูดเพศชายจะเลือกใช้กลวิธีการบอกความต้องการเลิกอย่างชัดเจน สอดคล้องกับการใช้กลวิธีการคุกคามหน้าโดยการกล่าวแบบตรงไปตรงมาตามแนวคิดของบราวน์และเลวินสัน ขณะที่ผู้พูดเพศหญิงจะเลือกใช้กลวิธีการบอกความต้องการของตัวเองในประเด็นต่าง ๆ แทนการใช้คำว่า “เลิก” เช่น ตัวอย่าง “เราเป็นเพื่อนกันเถอะ” สอดคล้องกับกลวิธีการใช้ความสุภาพด้านบวกของบราวน์และเลวินสัน เนื่องจากผู้พูดคำนึงถึงการเป็นที่ต้องการยอมรับทางสังคมของผู้ฟัง

การวิเคราะห์ข้อมูลวัจนกรรมการบอกเลิกความสัมพันธ์แบบคนรักในภาษาไทย ทำให้ผู้วิจัยเห็นความแตกต่างในปัจจัยด้านเพศของผู้พูด โดยเฉพาะผู้พูดเพศชายเป็นผู้ที่สามารถพูดเจตนาการบอกเลิกความสัมพันธ์ได้อย่างชัดเจน ขณะที่ผู้พูดเพศหญิงมักจะเลือกใช้วิธีการหลีกเลี่ยงการใช้คำว่า “เลิก” ดังที่ โคทส์ ได้กล่าวถึงความแตกต่างด้านเพศที่มีผลต่อการใช้ภาษาของมนุษย์ไว้ในตำราเรื่อง Women: Men and Language A Sociolinguistic Account of Sex Differences in Language โดยศึกษาถึง ๒ มุมมองหลักที่สะท้อนสถานภาพของกลุ่มผู้หญิง ประการแรกคือการศึกษาความแตกต่างได้แก่ การเน้นความคิดที่ว่าผู้หญิงและผู้ชายต่างอยู่ภายใต้การแบ่งกลุ่มย่อยทางวัฒนธรรมทั้งสิ้น ดังนั้น

ความแตกต่างทางภาษาที่ปรากฏในคำพูดของผู้หญิงและผู้ชายนั้นเป็นการอธิบายที่สะท้อนให้เห็นถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรมย่อยนั้น ๆ ด้วยเช่นกัน ประการที่ ๒ เป็นการศึกษาเรื่องอำนาจ โดยแสดงให้เห็นว่าผู้หญิงมักเป็นกลุ่มที่ถูกกดขี่และอธิบายว่าความแตกต่างทางภาษาที่ปรากฏในคำพูดของผู้หญิงและผู้ชายนั้นเป็นผลสะท้อนมาจากความมีอำนาจเหนือกว่าของผู้ชายและผู้หญิงต้องอยู่ภายใต้อำนาจนั้น^{๑๑} ทั้งนี้ ศิริพร ภักดีผาสุข^{๑๒} ได้กล่าวถึงแนวคิดเรื่อง “The Two Cultures Model” สรุปได้ว่า แนวคิดนี้เป็นการเสนอแบบแผนพฤติกรรมของผู้หญิงและผู้ชายมีความแตกต่างกันมากราวกับว่าทั้งสองกลุ่มมาจากวัฒนธรรมที่ต่างกัน ซึ่งอาจจะเนื่องด้วยในอดีตผู้หญิงนั้นเป็นฝ่ายตั้งครุฑและให้นมบุตร ทำให้ผู้หญิงต้องเป็นฝ่ายดูแลครัวเรือน ส่วนอาชีพนอกบ้านเป็นหน้าที่ของผู้ชาย และด้วยวิธีนี้จึงส่งผลให้ผู้ชายจะให้ความสำคัญแก่สถานภาพและอำนาจ ในขณะที่ผู้หญิงจะให้ความสำคัญแก่ความสัมพันธ์กลมเกลียวและการเชื่อมโยงตนเองกับผู้อื่น นอกจากนี้ แทนแนน กล่าวถึงการอธิบายด้วยแนวคิดเรื่องหน้าและความสุภาพของบราวน์และเลวินสัน ก็อาจกล่าวได้ว่าผู้ชายมักคำนึงถึงหน้าด้านลบ (negative face) กล่าวคือ ต้องการความเป็นอิสระ ไม่ถูกบังคับขัดขวาง (independence) ในขณะที่ผู้หญิงจะคำนึงถึงหน้าด้านบวก (positive face) กล่าวคือ การต้องการมีส่วนร่วมและได้รับการยอมรับ (involvement)

ผู้วิจัยเห็นว่า ผลการวิเคราะห์วัจนกรรมการบอกเลิกความสัมพันธ์แบบคนรักในภาษาไทยที่ผู้วิจัยได้ศึกษานี้ วัจนกรรมการบอกเลิกความสัมพันธ์มีส่วนเกี่ยวข้องกับปัจจัยด้านเพศของผู้พูด ที่ส่งผลต่อการสื่อเจตนาของผู้พูดที่สัมพันธ์กับกระทำของผู้ฟังต่อไป สะท้อนให้เห็นบริบททางสังคมวัฒนธรรมไทย คือสังคมไทยนับได้ว่าเป็นสังคมปิตาธิปไตย ดังนั้นการให้อำนาจ การคำนึงถึงบทบาทหรือความรู้สึกจึงไม่ใช่เรื่องที่ผู้ชายต้องคำนึง การแสดงออกในรูปแบบการใช้ถ้อยคำแบบตรงไปตรงมาอาจไม่ใช่เรื่องแปลกเท่ากับผู้หญิง แต่หากผู้หญิงจะปฏิบัติในสิ่งเดียวกันกับผู้ชายจึงเป็นสิ่งที่กระทำได้ยากในสังคมปิตาธิปไตย การใช้ความรุนแรงตามมาจึงเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้

^{๑๑} อรวี บุณนาค, “กลวิธีการใช้ภาษาแสดงความผิดหวังต่อผู้ฟังที่มีสถานภาพต่างกันในประเทศไทย: กรณีศึกษานิสิตนักศึกษา”, วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๐), หน้า ๒๘-๒๙.

^{๑๒} ศิริพร ภักดีผาสุข, ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอัตลักษณ์และแนวทางการนำมาศึกษาภาษาไทย, (กรุงเทพมหานคร: โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๖๑), หน้า ๑๕๘-๑๖๐.

ข้อเสนอแนะ

ผู้ที่ใช้ภาษาในการสื่อสารควรคำนึงถึงการเลือกใช้ถ้อยคำที่ไม่สร้างผลกระทบต่อผู้ฟังมากเกินไป และไม่คุกคามหน้าทั้งหน้าของผู้พูดและหน้าของผู้ฟัง เนื่องจากภาษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสื่อสารที่อาจส่งผลกระทบต่อความรู้สึกของผู้ฟัง โดยเฉพาะในสถานการณ์การสื่อสารที่เปราะบางต่อความรู้สึก

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย

๑. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

๑.๑ เพศชายและเพศหญิงมีกลวิธีในการบอกเลิกความสัมพันธ์ที่แตกต่างกัน ผลการวิจัยนี้จะช่วยให้เกิดความเข้าใจในความแตกต่างของมุมมองการบอกเลิกความสัมพันธ์ของผู้พูดทั้งเพศชายและเพศหญิงมากขึ้น

๑.๒ ความแตกต่างของถ้อยคำที่ใช้ในการบอกเลิกความสัมพันธ์ของเพศชายและเพศหญิงแสดงให้เห็นถึงความเกี่ยวข้องกับเรื่องของอำนาจที่อาจส่งผลกระทบต่อความรุนแรง ฉะนั้นผลการวิจัยนี้จะป็นข้อมูลที่ช่วยเตือนในเรื่องของการระมัดระวังการใช้คำพูดในสถานการณ์การบอกเลิกความสัมพันธ์

๒. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

๒.๑ ควรศึกษาวัฒนธรรมการบอกเลิกความสัมพันธ์แบบคนรักในภาษาไทยโดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มที่มีความหลากหลายทางเพศ เพื่อสื่อให้เห็นความเหมือนหรือความต่างของผลการวิจัย

๒.๒ ควรศึกษาวัฒนธรรมการบอกรักในภาษาไทยเพื่อแสดงให้เห็นว่าการบอกรักมีการใช้ถ้อยคำแบบใด และมีกลวิธีทางภาษาอย่างไร

บรรณานุกรม

ณัฐพร พานโพธิ์ทอง. วัจนปฏิบัติศาสตร์กับความสุภาพและวัฒนธรรม: แนวคิดและแนวทางการวิจัย

ภาษาไทย. โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๖๖.

ทัศนีย์ เมฆถาวรวัฒนา. “วัจนกรรมการขอโทษในภาษาไทย”. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๑.

เพชรภรณ์ เอ็มอักษร. “กลวิธีการบอกเลิกสัญญาในภาษาไทย: กรณีศึกษาผู้ฟังที่มีสถานภาพต่างกัน”. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๐.

รุ่งอรุณ ใจชื่อ. “วัจนกรรมการแสดงความไม่พอใจในภาษาไทย: กรณีศึกษานิสิตนักศึกษา”. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๙.

ศิริพร รักดีผาสุข. **ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอัตลักษณ์และแนวทางการนำมาศึกษาภาษาไทย.**

กรุงเทพมหานคร: โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๖๑.

สิทธิธรรม อ่องวุฒิวัฒน์. “การศึกษากลวิธีทางภาษาจากมุมมองวัจนปฏิบัติศาสตร์ : พระบรมราโชวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร (พ.ศ. ๒๕๔๓-๒๕๓๗)”. **วารสารร่วมพฤษภูมิ มหาวชิราวุธวิทยาลัย**. ปีที่ ๓๕ ฉบับที่ ๓ (กันยายน-ธันวาคม ๒๕๖๐): ๙-๓๗.

อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. **ภาษาศาสตร์สังคม**. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๐.

อรวี บุณนา. “กลวิธีการใช้ภาษาแสดงความผิดหวังต่อผู้ฟังที่มีสถานภาพต่างกันในประเทศไทย: กรณีศึกษานิสิตนักศึกษา”. **วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๐.

ราชบัณฑิตยสถาน. **พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔ ฉบับออนไลน์**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.royin.go.th/dictionary/> [๒๐ มีนาคม ๒๕๖๗].

วัชรารณ บุญญศิริวัฒน์. **เหตุผลทางจิตวิทยาที่ทำให้ความรักจบด้วยการทำลาย**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://www.psy.chula.ac.th/th/feature-articles/partner-violence-๒/> [๒๐ พฤษภาคม ๒๕๖๗].